

SCHOUWSPELERS VAN GOD

Nog broedend op deze preek over het zojuist gelezen stuk uit de Brief aan de Efeziërs, vang ik het zoveelste vraaggesprek op over *actuele* kwesties van *politieke*, *financiële* en *economische* aard. Met die onvermijdelijke vraag aan de deskundige: ‘Kunt u even kort *precies* zeggen hoe het nu zit?’. Nee, dat kon de deskundige niet, allicht niet; de werkelijkheid is daarvoor te complex en te weerbarstig. En ik dacht (en denk): hoe zouden we ook maar een moment de illusie kunnen hebben *precies* te weten wat Paulus bij zijn schrijfsel bedacht en bedoeld heeft. Is het al niet een wonder van de Geest dat we soms toch iets menen te doorgronden van dat waarover hij bijna tweeduizend jaar geleden een brief schreef aan mensen die in een totaal andere wereld leefden dan de onze? Wat bedoelde hij *precies*? Ik zou het niet durven zeggen. Wel denk ik hier en daar te vermoeden hoe sterk de apostel gegrepen moet zijn geweest door een lichtend levensperspectief en een volstrekt nieuwe geloofsvisie in zijn ervaring van de levende Christus, die alle grenzen tussen mensen doorbreekt en hen verenigt tot het ene messiaanse lichaam in deze wereld.

En zo word ik getroffen door het indrukwekkende én haast huiveringwekkende begin van hoofdstuk 5 van de brief: ‘Wordt dan schouwspelers van God, als kinderen van liefde’. *Indrukwekkend*: want de oproep om ‘schouwspelers van God’ te worden, behelst niets minder dan de opwekking om God ‘op te voeren’ op het toneel van deze wereld. We hoeven niet ‘voor God te spelen’ – God zelf beware ons daarvoor: dat wordt een humanitaire ramp – maar we mogen wel God *náspelen*. Met zulke woorden begint Efeziërs 5: ‘Wordt *mimètai* van God’, of wel: zijn mime-spelers die in handel en wandel laten zien waarmee je dat te pas en te onpas gebruikte woordje ‘God’ misschien zou mogen associëren. Om diezelfde reden is het ook *huiveringwekkend*: kunnen wij, sterfelijke mensen van vlees en bloed, van glorie en misère, soms van hoge statuur en grote allure, maar vaker van een beschamende laagheid, kunnen wij Gods mime-spelers zijn? Hóe dan wel? De apostel aarzelt blijkbaar niet: ja, dat is onze roeping, uitgedrukt in dat hoge woord ‘Laten wij mensen maken naar ons beeld en in onze gelijkenis’. En direct erna verheldert hij met twee voorbeelden aan welk schouwspel hij dan denkt bij die nabootsing van de Onzienlijke.

1. ‘Wandelt in liefde, zoals ook de Christus jullie liefgehad heeft’(vers 2). Een mens wordt blijkbaar schouwspeler van God als mede-speler van Christus. Die de zijnen liefgehad heeft tot het einde, daarin God heeft voorgedaan en daarin ons voorgegaan. Nu zijn wij aan de beurt, in zijn navolging. De ‘*imitatio Christi*’ als mime van de Eeuwige. Dat is het eerste voorbeeld.

2 Dan, na een zeer streng vermaan om niet deel te nemen aan werken van wanorde en duisternis, komt hij met zijn tweede oproep: ‘Wandelt als kinderen van het licht’ (vers 9). De apostel zegt dat heel plastisch: ‘Ooit *waren* jullie duisternis, nu *zijn* jullie licht, in eenheid met Christus’. Dát kunnen we plaatsen. Daar komen we immers deze weken steeds bij uit, vorige week nog met zoveel

woorden uit Efeziërs 4: de gemeente als lichaam van Christus, als messiaans organisme. En bedoelt Paulus dan misschien: Christus is licht der wereld, in zijn navolging zijn jullie licht der wereld? Je zou bijna zeggen wat ooit in een credo van Jezus gezegd werd: licht uit licht.

Samengevat: schouwspelers van God, dat zijn mensen die in navolging van Christus de Onzienlijke reflecteren met hun mime van liefde en licht.

Maar de apostel gaat verder, langs de weg van de retorische acrobatiek die hij zo goed beheerst. We moeten ons wel inspannen op die weg te volgen. Eerst had hij gesproken over het dubbele schouwspel: een handel en wandel in liefde, een handel en wandel in licht. Dus tegenover wegen van onzinnigheid en duisternis, zegt hij dan in een nieuw vermaan. Zúlke wegen worden door het licht ontmaskerd. En nu gaat het ene woord het andere uithalen. Het woordje ‘licht’ is gevallen: wandelen als kinderen van het licht, de duisternis achtergelaten. En dan, in één beweging: ‘Daarom heet het: “Ontwaak jij die slaapt, sta op uit de doden, en de Christus zal over je lichten (opgaan, dagen, als het licht van de zon)!”’. Dan wéér een vermaan om niet dwaas te handelen, gevolgd door de opwekking: ‘Laat u, vol van de Geest, aan elkaar horen met psalmen, hymnen en geestdriftige liederen, met zang psalmodiërend voor het Hoofd (van het lichaam)’.

Poeh – bent u er nog? Liefde-licht-geén duisternis-één en al licht...’Ontwaak jij die slaapt, sta op uit de doden!’. Wáár ‘heet’ dat zo, waar komt dit vandaan? Uitleggers noemen de ene tekst na de andere: Jesaja zoveel of zoveel, misschien wel een eerdere brief van Paulus of een ander. Vast wel, maar ik denk: de lezers van toen kenden het uit de liturgie van die dagen, als een hymne van de vroege kerk. Daar kennen we er nog wel een paar van, het Lied van Maria bijvoorbeeld. En zulke gezongen teksten staan er altijd dan als het er echt op aan gaat komen, daar waar de geschiedenis van God met mensen (en vice versa) een beslissende wending neemt. Dan wordt er iets gemeld of verteld dat boven het Algemeen Religieus Peil uitstijgt, om zo te zeggen. Iets dat van doen heeft met ‘de laatste geheimen’. Iets dat daarom alleen maar ‘op verhoogde toon’ kan worden gezegd – met ‘psalmen, hymnen, geestkrachtige liederen. Kon Maria van Nazaret eigenlijk wel zingen? Geen idee, misschien wist tante Elisabet niet wat ze hoorde... Maar dít, dat een schamel meisje hoog op de troon gezet wordt, en dat arrogante machthebbers een toontje lager moeten zingen, dat kon echt alleen op verhoogde toon geproclameerd worden.

Als wij hier muziek maken met vleugel, orgel en koor, doen we dat toch niet zomaar om goede sier te maken, of – erger nog – omdat het ‘zo hoort’? We doen het omdat... nee, nu even niet weer de prediker Laten koorleden het zelf liever zeggen (en zingen!).

KOORLEDEN: ENKELE WOORDEN + LIED (VL 276)

Daarom zingen we. Daar ‘dient’ het koor voor, de koormeester, de speelman, om voor ons te spelen en te zingen en het ons vóór te zingen. Daarom heeft het koor trouwens telkens weer nieuwe zangers en zangeressen nodig, om ons van dienst te kunnen zijn (zie de Dominicuskrant van deze maand). Eigenlijk net als bij het voetbal: elke plaats gelijkwaardig dubbel bezet, zodat iemand ook eens een keer even op de reservebank kan gaan zitten. Maar *the show must go on*, over schouwspel gesproken!

Want het gaat wel ergens om. Het gaat om het schouwspel van liefde en licht, dat – al is het maar bij momenten – door de gemeente als messiaans lichaam mag worden opgevoerd. Het gaat ook om die opwekking: ‘Ontwaak, jij die slaapt, en sta op uit de doden!’. Die opwekking bevat veel lagen. In één laag is het een uiterste roep om recht en hulp, waarvan juist de psalmen vol staan, en dan gericht tot de Eeuwige zelf. ‘Ontwaak! Verschaf recht!’ – Israëls Bewaarder zal toch niet sluimeren, niet slapen en ons overlaten aan onrecht en duisternis? Dan de laag uit het evangelie, als Jezus’ leerlingen in het schip zitten, midden in de storm, terwijl hij slaapt: ‘Ontwaak, jij die slaapt, wij vergaan!’ .Dat is een echt opstandingsverhaal: Jezus staat op en temt de chaos. En in een derde laag zijn wij het zelf totwie dat wordt geroepen: ‘Jullie’, leden van het ene lichaam, wereldwijd, heel de geschiedenis door, ‘Ontwaak, sta op uit de doden, kom in beweging en doe mee met de messiaanse beweging:

Psalmen, hymnes, liederen, ze zijn er om ons in die beweging op te nemen en mee te nemen als het er op aan komt. Zoals Nina Simone veertig woestijnjaren geleden, één dag na de moord op Martin Luther King, dat lied zong, schreeuwde eigenlijk: ‘Now that the King of love is dead!’ . En nu deze week dat wonder, toch? Om aan het ene én het andere, de hulproep én de verbazing, uiting te geven, daarvoor zingen wij, op verhoogde toon.

Het ene: ‘Uit de diepte roep ik tot u’, voor mijzelf, voor al die leden van het ene messiaanse lichaam. En het andere: ‘Met heel mijn ziel loof ik de Eeuwige, want groots heeft de Eeuwige aan mij gehandeld!’ . Zo tillen die woorden, die hymnes en liederen ons boven onze eigen zwaartekracht uit.

En als het even helemaal niet gaat, dan fluisteren we dat lied, die psalm, maar zacht voor ons uit – of we zwijgen een poosje. Hopelijk doet een ander lid van het ene messiaanse lichaam het dan even voor ons.

Moge het zo zijn.